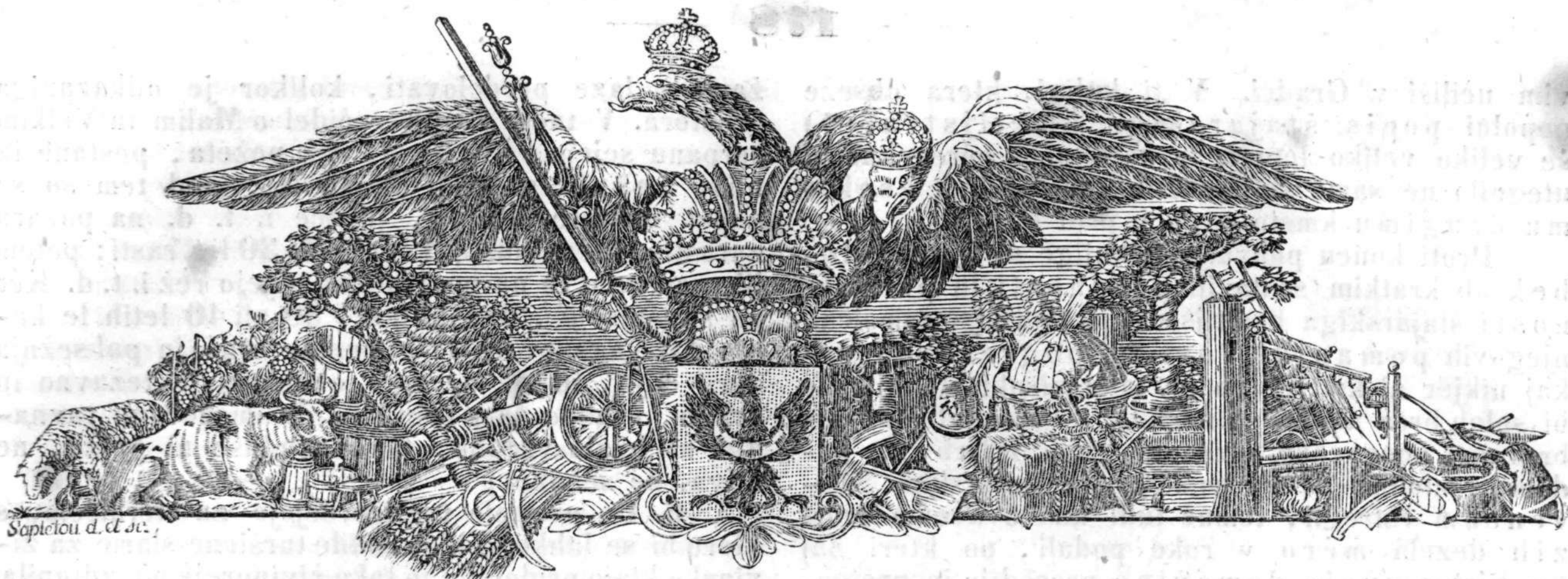




Kmetijske in rokodelske novice.

Na svetlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj IV.

V srédo 11. Listopáda 1846.

List 45.

Svétí Martin.

Na berzim konjiču do daljniga grada
Dolžnost brez počitka junaka podi;
Lepó se mu svéti oklep in čelada,
Še lepši se duša njegova svetli.
Pokriva še snég vse goré in doline,
Kot jeklo od sréža so pota terdé;
Ze dolgo hiti, pa ne vidi grajšine,
Konj dirja, de podkve se deleč glasé.

Zlo huda je zima, in séver zlo brije,
Si s konjnika mladiga lásci igra,
Čeravno se v plajš práv široki zavije,
De b' tak ne ozebal, vse nič mu ne zdá.
Veršéti mu veter ne néha k obrazu,
Naj v ròki obrača le škit kakor če,
Naj brani se še takó hudimu mrazu,
Ubrani se vender nikakor mu né.

Pa lej, kaj sedi tam na zemlji ledéni?
Za germam zmerzuje, oh, starček ubog,
Trepéce v raztergan' obleki platnéni,
Zdihuje, deb' Bog ga otél iz nablóg.
K vojšaku, oh smili Bogú se, stegúje
Oterpujeno, merzlo in suho rokó,
Ga s solznim očesam miló pogledúje,
Mu s hripavim glasam naznani prošnjó.

In iskriga konja koj jezdec ustávi,
Sercá neusmiljen'ga ni ta voják.
»Le mirni bodíte,« zdej starčiku právi,
Solzé si otira preblagi junák.
Pa naglo po meč zlo nabrušeni séže,
Strahóma ga gleda ubožec na tléh,
In plajš, ko bi trenil, na dvoje prereže,
Da révežu eniga kósov obéh.

»To nate! pa vanj se skerbljivo zavíte,«
Z besedo prijazno tú reče možú —
»Kar morete, mrazu se hud' mu braníte,
Se v révi presilni zročíte Bogú.
Podaril bi tudi vam rad kaj denarja,
Pa v žepi ga nimam okrógliga več;
Do našiga se mi mudi poglavarja.«
Je rekel, in konja zajašil že preč.

S premertimi udi do grada perjaha,
Ogernjen mu s kósam je plajša živót,
Ki vihan od vétra po strani mu maha;
To viditi, truma zažene krohót.

»Kaj temu je pamet se mešati jela?«
Ga zasmehovaje mu pravi derhá; —
»Še blesti bo glava njegova začéla,
Gotovo pol plajša po pot' je prodál.«

Ne zméni zató pa mladeneč se blagi,
Kar béhci mu pravijo, nič mu ni mar.
Počitka zdej íše v stanici predragi —
Usmili se sèn ga', dobrotljivi dar.
Pa komej de tam še v pokoji zadrémle,
Mu sanje perjazne sercé obgrédó,
In dušo podoba nadzemeljska vnemlje,
De vidilo take nikdar ni okó.

Zveličarja vidi v nebeški svitlôbi,
K' je nam v odrešenje na križi umerl;
Vse, kamor se koli ozrè, je v blišôbi,
In zdi se mu, kot bi bil raj se odperl.
Zasliši glasove, ko angeljski kóri
Pojó neprenéhama Večnimu čast,
Kér on le močí vse je vdihníl natóri,
Kér milost dajè nam in v čédnostih rast.

Rudéce ugléda stermé ogrinjalo,
K' ogrinja nebeškiga kralja teló;
Z nebeškim čutilam ga to je navdalo,
Solzice veselja mu stop'jo v okó;
Kér vidi, de kós letá plajša je tisti,
Ki dal ga na potu je révežu bil.
Zamakne mu duša se v rádoti čisti
V nebó, kjer plačilo bo vsmiljen' dobil.

»S tem plajšem je mene mladeneč ogernil,«
Je rekel zdej trumam nebeškim Gospód —
»Zatorej resnično mu to bom povernil,
Kér rad zveseluje uboge povsód.
In kadar motóz mu življenja poteče,
Ga bom v veličastvo neskončno uzél,
De tudi prihodnje se čase poreče:
Kdor réveža sprejme, bo mene sprejél!«
P.

Štajarsko kmetijstvo.

(Po razsodbi gosp. profesorja Dr. Hlubeka.)

Deležniki letašnjiga velikiga zbora nemških kmetovavcov v Gradci so bili podarovani s krasno knjigo, ktero so po povelji Njih Cesarske Visokosti, svitliga nadvojvoda Ivana spisali visoko učeni gosp. Dr. Hlubek, profesor kmetijstva na Ivano-

vim učiliši v Gradci. V ti knjigi, ktera obseže popolni popis štajarskiga kmetijstva, *) se veliko veliko lepiga in koristniga bere, kar bi utegnilo ne samo štajarskimu, temuč tudi vsakimu drugimu kmetovavcu v prid biti.

Proti koncu pohvaljene knjige so gosp. Hlubek ob kratkim sestavili prednosti in previsorosti štajarskiga kmetijstva, pa tudi niso zamolčali njegovih pomanjklivost in pogrškov, zakaj nikjer ni kmetijstvo na tako visoki stopnji, de bi sploh brez napčnosti ne bilo. — Ko tedej svojim bravcam imenovano razsodbo gosp. Hlubeka podamo, mislimo de ne bomo samo štajarskim Slovencam vstregli, temuč tudi kmetovavcam družih deželá měro v roke podali, po kateri naj kmetijstvo svoje domovine presodijo in pretehajo. — Gosp. Dr. Hlubek takole pišejo:

Hvale vredne prednosti štajarskiga kmetijstva so:

1. de njive dobro prašijo in čistijo, sosebno v taci krajih, kjer na sternaše ajdo sejejo;
2. de pridelujejo na njivi ob enim razniga sadu, kakor: buč, fižola med turšico, korenja med ječmenam, ovsam in makam;
3. de deteljo gosto sejejo;
4. de sejejo turšico na gnoj **), na turšiče pa deteljo za drugo in tretje leto, po pretečenim tretjim leti sejejo zopet turšico, za turšico spet deteljo, in tako se okrog triletniga tečaja verti imenovano pridelovanje, ktero jim nar višji pridelek daje za ljudi in za živino;
5. de pogostama gnojijo, kër pogosto gnojenje nar obilniši pridelke daje in tako nar bolje ceno gnoja splačuje;
6. de obilno sadijo podzemljiski sad, kakor korún, repo, peso, korenje i. t. d.
7. de imajo pri kmetijah spodnjiga štajarja umno napravljene vezane kozelce, ki so koristne naprave ne samo za sušilo snopja in piče, ampak tudi za shrambo kmetijskiga orodja in družih kmetijskih reči;
8. de na debelo gnojijo setvi v poslednjim leti tam, kjer po kmetijski navadi njive 3 — 4 leta po setvi v travo pušajo;
9. de v jeseni orjejo za pomladansko setev.

Pomanjkljivosti štajarskiga kmetijstva so:

1. de sploh prepljito orjejo;
2. de pregosto sejejo;
3. de sploh ne rabijo valarja pri setvi, to je, de ne valjajo vsejane jarine, sosebno ječmena in ovsa, in na spomlad tudi ozimine ne;
4. de niso povsod gnojniša tako napravljene, kakor bi imele biti, in de je dosti kmetovavcov, ki z gnojem na njivi prav ravnati ne vedó;
- 5) de v taci dolnih gojzdi požare napravljajo, v kterih je po nekakšnih starih pravicah pripušeno, niski les posekovati, hosto požigati in po-

*) Die Landwirthschaft des Herzogthums Steiermark, als Festgabe für die Mitglieder der 10. Versammlung deutscher Land- und Forstwirthe, nach den Eingaben der Filialen der steierm. L. W. Gesellschaft im Auftrage Sr. kais. Hoheit, des Erzherz. Johann Baptist, zusammengestellt von Dr. F. X. Hlubek. Gratz 1846.

**) To se vé, kjer je zemlja zató, in kraj ne premerzel, de turšica dozori; sicer bi pa bilo koristno saditi kak podzemljiski sad namesto turšice v pervim leti, za tem pa bi se sejal ječmen ali oves in detelja vmes; koristno je, če se tako obdelovanje potem na štiriletni tečaj zdeli, namreč: 1. leto podzemljiski sad na gnoj; 2. leto ječmen ali oves; 3. in 4. leto detelja (košnja). Vredništvo.

žare v laze predelovati, kolikor je odkazaniga prostora. V taci krajih večidel o Malim in Velkim serpanu sejejo rež; ko je rež požeta, postane iz njive pašnik skozi 6 ali 10 let; med tem so se zopet nektare brezice, jelšice i. t. d. na požaru zarastle, ktere pusté 15 ali clo 30 let rasti; potem jih posekajo in na novi požar sejejo rež i. t. d. Kër pa skušnja uči, de taki lazi v 30 ali 40 letih le kakih 10 vaganov reží, 24 centov sená, in pol sežnja derv dajo, in de je tako obdelovanje težavno in drago, vsakdo sam previdi, de imenovano ravnanje ni hvale vredno: tako zemljiše ni gojzd, ne njiva, ne senožet;

6. De premalo turšice sejejo za sternašem, s ktero bi se lahko veliko mlade turšične slame za živinsko klajo pridobilo, in tako živinoreja povzdignila.

Korúnova moka in kruh.

(Po dopisu iz Šneperške grajšine 27. Kozoperska).

Gospod Filip Forstner, oskerbnik Šneperške grajšine so nas pred nekimi dnevi razveselili s korúnovo moko in z hlepčikam kruha, ki so ga iz te moke spekli. Moka je lepa in kruh je dober. Kdor hoče moko viditi, naj pride v pisarnico kmetijske družbe; kruh smo pa že razdelili.

Gospod Forstner, ki si na vso moč prizadevajo, de bi pridelani grajšinski korún presilne škode obvarvali, so se sploh po naukih Novic ravnali in se iz lastne skušnje prepričali koristnosti danih podukov. Naj se vsak kmetovavec — pišejo gosp. oskerbnik — po njih ravná! Pred 6 tedni so ukazali korún iz zemlje vzeti, in zdraviga od gnijiliga na tanjko odbrati. Zdraviga so spravili v klet na pesek, s kterim so bile tla malo manj kot na pol palca visoko potresene; nagnjitiga pa so djali na pod in ga odločili za živinsko picho. Drugi teden pa so 3 kôše bolniga korúna spravili pod vezani kozelce in ga pustili 3 tedne na zraku ležati: ves korún je tu terji postal in zelenkast tudi pod kožo; kër ni več dalje gnijl, so ga ukazali spraviti v grajšinski hram in ga bojo skusili ohraniti za seme — po skušnjah, ki so jih gosp. F. Šmidt v 40. listu Novic na znanje dali. Nekaj nagnjitiga korúna je jelo že kal poganjati, in na 2 do 4 čert dolgih poganjkih je viselo clo nekoliko mladih korúnčkov, ki so čisto zdravi bili. Gosp. Forstner so ukazali te korúnčke za prihodnjo setev nabirati in jih bojo za poskušnjo sadili. Tudi so v drugi polovici Velikiga serpana na ovsiše nekej korúna posadili, ki je že eno ped visoko korúnovino pognal; na zimo ga bojo s hosto in suhim gnojem pokrili in nam na spomlad nasledbo te skušnje na znanje dali. Z veseljem pričakujemo oznanilo pridniga gospoda oskerbnika.

Vredništvo.

Od kod imajo desetine, tlaka in gosposkine davki svoj začetek?

Kër je današnje dni več govorjenja od desetín, tlak in gosposkineh davkov tudi med prostimi ljudmi, naj bo tudi v teh listih nekaj besed od tega. Povédano bo ob kratkim, od kod imajo vsi ti nakladi na zemljah in posestinah svoj začetek.

Od tod se bo tudi samo lahko razsodilo, na kakošne pravice je vse to uterjeno, in kako stojé s spremembo ali odlogo taciga.

Pred vsim je to gotovo, de so podložni vsake dežele z višim deželskim poglavarjem, kraljem ali cesarjem v tēsni zavézi. Kakor jih on vlada (viža), varuje notranjih in vunanjih sovražnikov, in skerbí sploh za njih časno srečo: tako so mu tudi oni dolžni pokoršino skazati, s častjo in ljubeznijo vred, in davke zvesto